

fikacije, utvrđeno je što se sve u arhivu nalazi. Radi se o arhivskom gradivu zagrebačke Besede od kraja I. svjetskog rata do 1938, zagrebačke Čehoslovačke obeci do 1938, zatim današnje Češke besede Zagreb (koja je nastala spajanjem dvaju navedenih društava), od 1938. do današnjih dana. Tu je i arhiv bivše čehoslovačke dopunske škole u Zagrebu, dio arhiva Čehoslovačkog saveza prije II. svjetskog rata te arhiv Matice školske. A kako je u Splitu nedavno otkriven arhiv Čehoslovačke besede koja je davno prestala s radom, u interesu ju zagrebačke Besede da i on bude u Zagrebu, kako bi se spriječilo njegovo uništavanje. Navodno je upravo arhivsko gradivo Češke besede Zagreb od 1874, kada je društvo osnovano, do početka I. svjetskog rata, zaplijenila policija i nikada ga društvu nije vratila.

Kako se u slučaju Češke besede Zagreb radi o opsežnom arhivskom gradivu, autor smatra da, laicima kao što je on, u njegovoj obradi trebaju stručne smjernice kako ga klasificirati i vrednovati. Zato je u tom pogledu i najmanja pomoć SDA iz Praga Češkoj besedi Zagreb itekako dobrodošla.

Tatjana Ružić

Hartmut Weber, Gerald Maier (urednici), DIGITALE ARCHIVE UND BIBLIOTHEKEN, Kohlhammer, Stuttgart – Berlin – Köln 2000.

"Digitalni arhivi i knjižnice" urednika Hartmuta Webera i Geralda Maiera, zbornik je radova nastalih unutar projekta "Nove mogućnosti i kvalitete dostupnosti digitalnim konvertiranim oblicima ugroženih knjiga i arhivskog gradiva" (*Neue Möglichkeiten und Qualitäten der Zugänglichkeit zu digitalen Konversionsformen gefährdeter Bücher und Archivalien*). Rad ovog projekta temelji se na rezultatima projekta "Digitalizacija", čije je zaključno izvješće objavljeno u ovom svesku (članak M. Dörr i H. Webera "Digitalna obrada podataka u funkciji zaštite gradiva arhivskih fondova?"). Te je rezultate novim projektom trebalo razraditi i konkretizirati. Cilj projekta bio je razvoj racionalnih metoda i tehničkih postupaka za objavljivanje digitaliziranog arhivskog i knjižničnog gradiva na Internetu, pri čemu je osobita pozornost dana sljedećim elementima: kvaliteti reprodukcije koja odgovara potrebama; odgovarajućoj prezentaciji; potrebama korisnika; tehničkoj realizaciji i ekonomičnosti; dugoročnoj upotrebljivosti. U realizaciji projekta istaknuta su pitanja usporedbe rezultata digitalizacije originala i mikrofilma, istraživanja digitalizacije mikrofilma (koje je uključivalo pitanje naknadne obrade digitalnih slika i primjenu raznih formata i postupaka komprimiranja radi prezentacije), iskušavanja automatskog prepoznavanja teksta (OCR) kod digitalizacije, razvoja prezentacijskih modela i razrade koncepata za dugoročnu dostupnost digitalno konvertiranih oblika s ispitivanjem postupka COM (*Computer Output on Microfilm*). Rezultati projekta potvr-

dili su polaznu hipotezu, da digitalni konvertirani oblici raznovrsnog arhivskog i knjižničnog gradiva omogućuju atraktivan pristup ugroženim predmetima i da uz potrebne informacije o kontekstu predstavljaju vrijedni nadomjestak za korištenje ugroženih originala.

Tekst zbornika podijeljen je u pet tema. Prvi dio bavi se "stručnim konceptima za digitalne arhive i knjižnice". Članak Sönke Lorenz, "Zahtjevi povijesnog istraživanja prema digitalnom radnom mjestu", promatra pitanje digitalizacije iz perspektive povjesničara i naglašava važnost usklađivanja takvih projekata s potrebama. Angelika Menne-Haritz u članku "Digitalna čitaonica, virtualna spremišta i *online* inventari. Utjecaj digitalizacije na arhivističke stručne zadatke", prikazuje mogućnosti nove ponude informacija korisnicima. Carol Mandel u članku "Prijelaz u integraciju. Uključivanje digitalne knjižnice u sveučilišnu knjižnicu", objašnjava integraciju i mjesto digitalnih dokumenata na primjeru velike američke sveučilišne knjižnice. Prilog Hermanna Leskiena, "Utjecaj digitalnih medija na djelatnost knjižničara" upotpunjava prvu temu.

Drugi dio zbornika bavi se "strategijama i suradnjom pri digitalizaciji arhivskog i knjižničnog gradiva". Prilozi ovog dijela uglavnom se bave oblicima i mogućnostima međunarodne suradnje arhiva i knjižnica na području digitalizacije. Prvi je u tom dijelu članak Jürgena Bunzela, "Podijeljena znanstvena knjižnica kao zahtjev Njemačke istraživačke zajednice". Članak Deanne B. Marcum, "Council on Library and Information Resources" (Vizija i budućnost) predstavlja nastanak, područje rada i ciljeve navedene ustanove, koja u SAD koordinira aktivnosti na području digitalnih knjižnica. Prilog Johna Haegera "Bolji pristup primarnim izvorima 1983-1998." govori o integraciji arhivskih i knjižničnih inventara u zajedničkom korisničkom sučelju. Elmar Mittler u članku "Collaboratories" (Na putu prema novim oblicima tehnički podržane suradnje), ispituje mogućnosti suradnje istraživača i knjižnica u SAD i Njemačkoj.

Treći dio zbornika posvećen je "organizaciji i tehnici digitalizacije arhivskog i knjižničkog gradiva", a počinje člankom Marianne Dörr "Planiranje i provođenje projekata digitalizacije", nastalim na temelju iskustava Minhenskog centra za digitalizaciju. Prilog Petera Exnera "Mikrofilmiranje i digitalizacija arhivskog i knjižničkog gradiva" prikazuje iskustva i rezultate tog dijela projekta. U članku Geralda Maiera, "Kvaliteta, obrada i prezentacija digitalnih slika" prikazane su metode osiguranja kvalitete i naknadne obrade slika, kao i upotreba prikladnih formata za prezentaciju digitalnih slika na Internetu. Daljnje informacije o istom problemu pruža sljedeći članak istoga autora "Colormanagement" (Upravljanje bojom pri digitalizaciji arhivskog gradiva u boji. Temelji, pozadina i perspektiva). Slijede članci Thomasa Frickea i Geralda Maiera, "Automatsko prepoznavanje teksta kod digitali-

ziranog arhivskog i knjižničnog gradiva" te Geralda Maiera i Petera Exnera, "Pitanja ekonomičnosti kod digitalizacije arhivskog i knjižničnog gradiva".

Četvrta tema je "Priprema i upotreba digitaliziranog arhivskog i knjižničnog gradiva". Ovdje su prikazane razne mogućnosti i modeli prezentacije digitaliziranog gradiva na Internetu. Prvi je prilog Karsten Uhde "Online prezentacije arhivskog gradiva s težištem na kontekstu". Slijedi prilog Thomasa Frickea, "Didaktičke prezentacije arhivskog gradiva na Internetu". Hans-Heinrich Ebeling u članku "Digitalni arhiv. Projekt Gradskog arhiva Duderstadt", predstavlja projekt u kojem su, u suradnji s Institutom Maxa Plancka za povijest u Göttingenu, digitalizirani dijelovi starijih fondova. Tema priloga Norberta Lossaua je "Digitalna knjiga na Internetu. Mogućnosti prezentacije i navigacije". August Wegmann autor je članka "Elektroničke knjige na Internetu. Model i standardizirani pribor za prezentaciju stranica u nizu". Zadnji prilog u ovom dijelu je "Model prezentacije novina i velikih formata na Internetu" Thomasa Frickea.

Peti i posljednji dio knjige posvećen je "digitalizaciji između očuvanja i dostupnosti". Hans Rütimann govori o "Očuvanju fonda u digitalnom svijetu". Gerhard Banik u svom prilogu upozorava na "Rizike pri snimanju i digitalizaciji arhivskog i knjižničnog gradiva s konverzatorskog gledišta". Posljednji je članak Hartmuta Webera, "Dugoročna pohrana i dostupnost digitalnih konvertiranih oblika", u kojem prikazuje koncepte migracije, konverzije i emulacije, kao i provedene testove sa sustavom COM. Većina članaka je na njemačkom, a dva su na engleskom jeziku.

Zbornik "Digitalni arhivi i knjižnice" s raznih strana pristupa problemu digitalizacije arhivskog i knjižničnog gradiva i u svojim je dijelovima ili u cjelini preporučljiva literatura svima koji se bave ili dolaze u dodir s digitalizacijom: arhivistima i knjižničarima prikazuje osnovne koncepte i mogućnosti informatičke tehnologije, a informatičarima pruža uvid u probleme i očekivanja arhivista i knjižničara.

Tomislav Čepulić